

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 90.

V Ljubljani, sreda 21. aprila 1926.

Leto I.

K velikemu protestnemu zboru priv. nameščencev.

Odkar je začela vlada gaziti delavske socialno-politične pravice in postave, so tudi naši delodajalci postali brezobzirni, nenasitni, okrutni. Izkoriščajo hujše in hujše delavske zelote, znižujejo mezde, podaljšujejo delovni čas — vse to po lastni mili volji, neoziraje se niti na najprimitivnejša načela človeške obzirnosti in dostojnosti. Delavstvo in nameščenstvo naj nosi stroške industrijske krize in trgovske stagnacije, ono naj nadokladi našim kapitalistom in dobičkarjem izgubljeni večji profit s podvojenim delom in s potrojenim stradanjem.

Tako je današnje modro mišljenje in odločna volja naših delodajalcev, tako je njihovo vsesplošno socialno razpoloženje in hotenje, in zato se ne smemo čuditi, če vzhledu večjih industrijskih obratov slede sedaj tudi večja in manjša trgovska podjetja, če se trgovski gremiji preko zveze trgovskih nameščencev zavzemajo za podaljšanje delovnega časa in za splošno radikalno poslabšanje socialnih razmer svojih nameščencev.

Živimo v dobi socialne reakcije, v dobi, ko jugoslovanska buržuazija, ki je tako hitro in tako lahko obogatela s pomočjo vladne protekcije in na račun jugoslovanskih delavcev in konsumentov, vsled česar ji je toliko težje prilagoditi normalnim gospodarskim razmeram in normalnim profitom, skuša ohraniti svojo pozicijo in svojo finančno moč z večjim in večjim izrabljanjem delovnega ljudstva pri delu in pri konsumu. Zato gre njeno prizadevanje dosledno in sistematično za tem, da se uničijo do poslednjega poslednje socialne pridobitve delavstva. Najprej je buržuazija naskočila s pomočjo vlade delavske socialne institucije, bolniško in starostno zavarovanje in sploh socialno politične zakone, v kolikor so se morali že z ozirom na mednarodni urad dela uveljavljati, nato je pa šla na delo, da uniči vsako inspekcijo v obratih, da ukine tako ali tako 8 urni delavnik, da spravi po možnosti iz sveta celo ministrstvo za socialno politiko in vse še obstoječe poslednje ostanke socialno politične zakonske zaščite. Prednjačili so v tej čedni borbi velekapitalistični in veleindustrijski krogi, sledili so jim na to tudi povprečni in manjši trgovci in obrtniki. Delavstvo in nameščenstvo, ki bi se bilo moralo že od vsega začetka postaviti resolutno po robu, se takrat za to prozorno nesocialno početje delodajalcev in njihovih organizacij ni dosti zmenilo, ker je bilo razcepljeno in apatično, in se na naša opozorila in pozive ni oziralo. Ta brezbrzičnost je opogumila naše kapitaliste in začeli so odkrito in brezobzirno izvajati svoj reakcionarni, dolgo priten program: tam, kjer je bilo mogoče, so odpravili 8 urni delovnik kar via facti, kjer so pa delavci in nameščenci vendarle organizirani in odporni, tam ga skušajo ukiniti kar kolektivno potom svojih gremijev. Tako so začeli s to novo ofenzivo najprej trgovci v Mariboru, nato pa trgovci v Ljubljani. Trgovski nameščenci v Mariboru so se krepko postavili, upamo, da tudi nameščenci v Ljubljani ne bodo zadnji v tej borbi, ki jim je bila vsiljena od delodajalcev in v kateri ne smejo absolutno popuščati, ako nočejo pasti v one

Režim se potaplja v korupciji.

Belgrad, 21. aprila. Razplet vladne krize zavzema take oblike, kakor jih nosilec režima in povzročitelj krize niso slutili. Ves Belgrad živi pod vtisom vedno novih in hujših korupcijskih afer, ki izbijajo neprenehoma na dan. Škandal pri Standard Oil Company je vzbudil celo v Belgradu, ki je v takih rečeh utrjen, veliko senzacijo. Radič je namreč napadel v „Domu“ Stojadinoviča, da je imel zveze s to družbo, da je bilanca družbe potvorbena, da je družba prihranila na davkih najmanj 23 milijonov, itd. — Sedaj se ve, da je minister za trgovino Krajač hotel v stvari intervenirati, da se je pa Stojadinovič še za časa, ko je bil v Ameriki, močno zanimal za to, da se ta intervencija ne izvrši.

V zvezi s to afero je bila tudi izvršena na domu kabinetnega šefa odstopivšega ministra trgovine politična preiskava. Pravijo, da je bil namen preiskave najti dokumente, ki kompromitirajo bivšega ministra finance in kateri, kakor se je domnevalo, so se morali nahajati na domu dr. Pečarja. Očitki in dokazi korupcije pa se vsak dan množe in vsi belgrajski listi so jih polni. Kradli so radikalni eksponenti, kradli so pa tudi radičevci. Radikali mislijo, da bodo sebe rešili, če bodo dokazali korupcijo tudi radičevcem, narod pa si iz vsega vstvarja sodbo, da so se naše patriotske stranke potegovala za oblast le za to, da morejo državo eksploatirati.

Lastniki angleških premogovnikov sprejeli rudarske zahteve?

London, 20. aprila. Glasom časopisnih poročil, so lastniki angleških rudnikov pripravljeni sprejeti načelo minimalnih mezd, kakor so to zahtevali zastopniki delavcev pri pogajanjih. Vobče se opaža, da so lastniki rudnikov pristali pod pritiskom delavske javnosti in odločnega držanja prizadetih rudarjev, zadnje dni bolj popustljivi. Intervencija vlade v konfliktu je tudi pomagala premakniti vprašanje z nevarne točke. Baldwin je izjavil, da bi stavka v rudarski industriji v tem trenutku

ogromno škodovala angleškemu gospodarstvu in lahko rodila hude komplikacije. Pritiskal je na lastnike, da naj skušajo vendar najti platformo, na kateri naj bi bilo mogoče rešiti spor brez stavke. V dobro informiranih industrijskih krogih trde, da so lastniki pristali na temeljno zahtevo delavcev fiksno določenih minimalnih plač, in da bo sedaj Baldwin stopil sam v pogajanja z lastniki rudnikov, nato pa otvoril zopetne razgovore med delavci in lastniki na za delavce sprejemljivi bazi.

RUDARSKA DEPUTACIJA V BELGRADU.

Belgrad, 21. aprila. Semkaj je došla deputacija trboveljskih rudarjev, ki obiskuje parlamentarne klube in jim izroča spomenico o položaju naših rudarjev. Deputacija zahteva, da se pošlje v Slovenijo parlamentarno komisijo, ki naj preišče poslovanje družbe.

VENDAR JO JE SKUPIL TUDI RADE PAŠIČ.

Belgrad, 21. aprila. Bivši radikalni poslanec Mihajlo Ranković, urednik bivšega lista „Smotra“, je tožil Pašičevega sina Radeta, ker je v „Balkanu“ na članke o korupciji odgovarjal s podlimi žaljkami in nazivljaj list „Smotra“, češ, da je klevetniški in izsiljevalen. Opsoval je tudi Rankoviča samega. Včeraj se je vršila razprava pred belgrajskim sodiščem. Sodišče je smatralo Rankovičevo tožbo za utemeljeno in je Radeta po tiskovnem zakonu **obsojilo na tri mesece ječe**. Seveda, Rade je v inozemstvu in bogve, če se na te tri mesece ne bo kako pozabilo. Včeraj je bila razprava proti Radetu

tudi pri trgovskem sodišču. Advokat Ristić ga je tožil za menični dolg 75 tisoč dinarjev. Rade je seveda v inozemstvu. Advokat je predlagal, da se v slučaju nezterljivosti razglasi konkurz nad Radetovo imovino. Ta razprava je bila preložena.

MATTEOTTI DOBI SPOMENIK.

Brüssel, 20. aprila. Eksekutivni komite socialistične delavske internacionale je izdal na vse delavstvo oklic za praznovanje 1. maja. V oklicu je tudi naznanilo, da se v ljudskem domu v Brüsslju postavi Matteottijev spomenik, to v upanju, da pride kmalu čas, ko bo mogoče stati spomenik tudi tam, koder je zločinski fašizem zverinsko ubil Matteottija.

KRIZA V POLJSKI VLADI.

Varšava, 20. aprila. Socialdemokratski poslanci, ki so doslej sodelovali v poljski vladi, so izjavili na seji ministrskega sveta, da izstopajo iz koalicije. S tem je stopila vladna kriza v akuten stadij, ki mu sledi nedvomno že jutri demisijska vlada. Zankrat bodo morali sestaviti uradniško vlado.

ščenci nočejo, da se ti časi povrnejo, morajo sedaj pokazati, da cenijo svoje dosedanje socialne pridobitve, da so jih vredni, in da jih zato znajo tudi braniti.

Zakon o 8 urnem delavniku v obratih, v trgovinah, v uradih ni še ukinjen, ta še velja; naši nameščenci morajo povedati glasno delodajalskim gremijem, da ne dovolijo, da bi se gazil zakon, da bi se gazile njihove po zakonu zaimčene socialne in službene pravice.

Pričakujemo, da bo jutrišnji veliki protestni shod nameščencev glasno in zgovorno pričal o sklenjenih, odločnih volji prizadetih, da se končno rešpektirajo tudi njihove pravice.

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana, Breg 10-12. pritličje.

Cek. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20.— Din, po raznašalcih izven Ljubljane 22.— Din za inozemstvo mesečno 32.— Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2 25 Din. Pri večjem številu objav popust.

VOLITVE V CURIŠKEM KANTONU V ŠVICI.

Bern, 20. aprila. V curiški kantonski parlament je bilo izvoljenih 132 meščanskih in 88 socialdemokratskih poslancev. V prejšnjem parlamentu, ki je imel 37 poslancev več je pa bilo 167 meščanskih in 90 delavskih poslancev. Socialni demokrati so torej sorazmerno znatno napredovali.

MODERNA DIPLOMACIJA. — DRZNOST FAŠIZMA.

Rim, 20. aprila. Tajnik fašističnih tujezemskih zvez Bastiani je odpotoval v inozemstvo, in sicer v Budimpešto, Sofijo, Carigrad in Solum, da nadzoruje tamkajšnje fašistovske zveze.

NEMŠKO-RUSKA POGAJANJA.

Berlin, 20. aprila. Na zborovanju nemške ljudske stranke je izjavil dr. Stresemann, da se s pogajanj z Rusijo ne namerava kreniti od locarne politike. Nemčija ima le namen izvajati enakopravnost med državami v svrhu dosege pomirjenja Evrope. Zaradi teh pogajanj se tudi Anglija in Francija ne razburjata več. Plenarna pogajanja se prično šele prihodnji teden in bo kmalu prilika, da bo o stvari govoril tudi državni zbor, dasi doslej o zadevi niso bile informirane ne frakcije niti ne odbor za zunanje stvari. Inicijativa ni izšla od sovjetske vlade, vrhutega pa vlada odklanja vsakršno vojaško napadno pogodbo. — Iz izjave dr. Stresemanna je razvidno, da se pogajanja vrše brez vednosti državnega zbora ter da se tičejo gospodarske ekspanzije Nemčije v Rusiji.

DVANAJST SAMOMOROV.

Berlin, 20. aprila. V nedeljo se je izvršilo v Berlinu dvanaest samomorov, dan prej, v soboto pa pet. Večinoma so samomorilci mlajši ljudje, ki so nezadovoljni z življenjem. Vsekakor pa je ta žalostni pojav znak socialnih razmer, ki jih je ustvarila vojna in poveljna moralna propalost in socialna brezčutnost kapitalizma.

SKRB ZA BREZPOSELNE.

Wien, 20. aprila. Spričo velikega števila manualnih in intelektualnih brezposelnih delavcev, so na Dunaju ustanovili nekaj posredovalni urad, ki bo v stalnem stiku z vsem inozemstvom in po fakičnih potrebah pošiljal brezposelne v inozemske države, v kolikor bo seveda garancije, da bo delo sigurno in stalno. Na ta način hočejo na Dunaju ublažiti brezposelnost in akcija prav lepo deluje.

MUSSOLINI MEŠA.

Pariz, 20. aprila. Mussolini ki hoče obnoviti nekako rimsko cesarstvo in se sam kronati za rimskega imperatorja, je izzval ostre diplomatske konflikte med Francijo in Italijo in pravzaprav celo Malo antanto. Mussolinijevi načrti hodijo namreč v navzkrižje z osrednjimi državami. Hoče namreč razdeliti Albanijo, pa najbrže še Jugoslavijo, v to čaka samo ugodne prilike. Franciji in ostalim državam Mussolinijevo početje nič kaj ne prija. Zdi se, da Mussolinijeve ambicije podpira samo Anglija.

Borza.

Danes notira Zagreb: Berlin 13.524 do 13.564 (13.52—13.56), Italija 228.04 do 229.24 (228.16—229.05), London 275.987 do 277.187 (276—277.20), Newyork 56.655 Curih. Belgrad 9.115 (9.12).

I.

II.

(Dalje.)

(Dajje prih.)

Schichtov

način pranja

je najboljši.

Namakaj z „ŽENSKO HVALO“
izpiraj s SCHICHTOVIM MILOM

Vulkan na Kamčatki je zopet začel delovati. Znani kamčatski vulkan Aricanski deluje že del časa in ogroža prebivalstvo Petropavlovskega. Vse kaže, da se bodo morali stanovalci mesta preseliti. Vulkan je počival že od 18. stoletja.

Za letalce so znašli inženirji izborni aparat, ki omogoča razgnati meglo v višini 300 metrov in na površju 60 m². Poizkusi so se izborno posrečili.

Rihard Strauss se je nedavno izrazil, da bi za spremljanje filmskih predstav zadoščala navadna lajna, sedaj se je pa možakar premislil. Izrazil se je, da je filmski uspeh v prevesni večini odvisen od muzikalne spremljave in če bi bil mlajši, je rekel, napisal bi opere, specijelno za filmsko predstavo.

V šolo je prišel hoditi v starosti 71 let. Adam Berry, star 71 let, bivši farmar, se je prišel učiti čitanja, pisanja in računanja, da ne bo živel tjevendan in da bo lahko imel svoje računsko knjigo v redu. Njegova žena, ki je umrla, mu je vodila knjige. Po njeni smrti je vprašal za vstop v privatno šolo, da se nauči pisati, čitati in računati. Berry je bil rojen v virginskih hribih in ni nikdar hodil v šolo.

Francoski kapital išče zavetja v Nemčiji. Francoski denarni kapital, ki beži iz Francije radi padanja frankovne valute, se je zatekel v Nemčijo. Francoski bogatini kupujejo nemške delnice v ogromni množini s posredovanjem agentov v Holandiji in Angliji. Vsled tega navala je vrednost akcijskega berlinskega borze zadnji čas porastla za 36 odstotkov.

Lep zakonski par v Ameriki. Eugene Bowen, star 63 let, je zadnje dni poročil Mary Yowell, staro 14 let. Ker se je Bowen zlagal, da je punca stara 21 let, je bil aretiran in sodišče bo najbrž razveljavilo to poroko.

Registracija tujcev v Rusiji. Sovjetska vlada je odredila novo vpisovanje tujcev po vsej Uniji. Vsi tujci morajo pokazati svoje potne liste in predložiti nove fotografije za registracijo.

Španski in italijanski fašisti v konfliktu. Fašistovska Italija in fašistovska Španija sta se začeli grdo gledati. Obe imata namreč enake ambicije, enake sanje o »latinskem imperiju«. Mussolini smatra, da je on poklican voditi »latinski imperij«, toda Calvo Sotelo, španski zunanji minister je pa prepričan, da gre Španiji vodstvo. Med Italijo in Španijo se zdaj vrši diplomatska in ekonomska tekma za kontroliranje Južne Amerike, katero obe smatrata za »največjo kolonijo latinskega imperija«. Ker je zdaj tok italijanskega izseljevanja obrnjen v Južno Ameriko, misli Mussolini, da bi moral južnoameriški »latinski blok«

spadati Italiji. Španija pa misli, da so južnoameriške republike že od nekdaj njene hčerke po krvi in jeziku. Kakor poročajo iz Barcelone, je bil znameniti polet španskega letalca Fraca v Buenos Aires Sotelovo delo za program zblizanja Južne Amerike s Španijo. On je tudi dosegel, da je Španija nastopila kot predstavnica južnoameriških republik na zborovanju lige narodov. Prihodnje leto priredi Španija pantlinsko razstavo v Seville in Sotelo je že pridobil južnoameriške republike, da so dovolile milijone dolarjev za gradnjo paviljonov in pošiljanje industrijskih izdelkov v Seville. Španija ima zaenkrat boljše karte kakor Italija.

Zagoneten slučaj »radijskega spanja«. Doris Hinton, stara 20 let, ki živi pri svojih starših na Angleškem, je postala žrtev čudne in do zdaj še nepojasnjene bolezni. Ko je pred šestimi meseci poslušala koncert na radio, je naenkrat zaspala in od takrat še vedno spi. Samo enkrat pred tremi meseci, ko so jo zdravniki strelji z elektriko, je odprla oči in izmrmala nekaj besed, nato je zopet zaspala. Dekle se nahaja v bolnišnici, kjer jo umetno hranijo in neprestanu opazujejo.

Fašisti imajo svetnika za patrona! Fašistovska milica v Italiji si je izvolila sv. Sebastijana za svojega oficijelnega patrona.

Ruski begunci se vračajo domov. Sovjetsko uradno poročilo pravi, da se je število ruskih emigrantov v inozemstvu znižalo na okrog 250.000. Od teh je 30.000 v Franciji, 50.000 v Čehoslovaški, 40.000 v Jugoslaviji, 25.000 v Bolgariji, 10.000 na Poljskem in baltičnih državah in 30.000 na Kitajskem in drugod. Okrog 50.000 emigrantov je poslalo prošnjo za povratek v Rusijo.

V nevarnosti?

da eden par nogavic z žigom in snamko (rdečo, modro ali zlato) 95.- v. 100.-

„ključ“

traja kakor štirje pari drugih? Kupite eden par, pa boste varovali. Nogavice brez žige „ključ“ so ponarejene.

Kultura.

Drama.

Sreda, 21. aprila: »Pygmalion«. E. Četrtek, 22.: »J. G. Borkman«. B. Petek, 23.: »Naša kri«. F. Sobota, 24.: »Idijote. Predstava v spomin obletnice Putjatove smrti. Izv. Nedelja, 25.: »Deseti brat«. Izv.

Dnevne novice.

Vedno nova razkritja. V respektu in pokornosti, spoštovanju in čiščenju trepeče pred ministrom jugoslovanski državljani. Izprtja, preganjanje in uničenje je promptno plačilo za vsako nepokorščino in upornost. Pri tem pa je postal boj proti korupciji v jugoslovanskih ministrstvih državni problem. Danes ne govorijo več, da je sporazum med narodnostmi v državi prva in glavna potreba. Ne. Danes propovedujejo, da je najvažnejše, da se zatre korupcija, ki se je bohotno in strašno razpasla po državnih uradih in ministrstvih. Razkritja inšpektorja Stojadinovića o Pašićevih aferah so le del neštetihih grdihi kupcij, ki jih je nekontrolirano vršila na državni račun belgrajska porodica. Sedaj pa je tudi Radić povedal dve prav zanimivi in zelo značilni stvari o Stojadinoviću: Stojadinović je bil finančni minister, obenem pa nameščeneec angleško-srbske banke. Kje je tu sploh mogoča objektivnost? Kaj čuda, če je bilo Stojadinovićevo ministriovanje zlata doba in zavirljiv dobiček za to banko. Pa še bolj grda je druga afera: »Standard Oil Company«, ki prodaja petrolej in bencin v naši državi, je imela z ministri tako dobre in uspešne poslovne zveze, da je prihranila samo na davkih 23 milijonov dinarjev. Odkriva se korupcija, razkrivajo se sleparije, pokorščino in respekt pa mora slejkoprej izkazovati jugoslovanski državljani sebičnemu in korumpiranemu eksponentu.

Se Rumunija pred nami. O Rumuniji čitamo dnevno zelo čudne in sumljive stvari. Le v enem pogledu nas je celo Rumunija prekosila. Pri obravnavanju zaščite stanovanjskih najemnikov se je vlada postavila na stališče, da ne gre sedaj ukinjati zaščite za poslovne in obratne lokale. Še celo rumunska vlada se zaveda, da pomeni svobodno določanje najemnin za trgovske in obrtniške lokale težko obremenitev obrtništva in konzumentov. Le pri nas so smatrali, da morajo priti hišni lastniki vsaj pri trgovskih lokalih na svoj račun. Zato pa so sedaj pri nas trgovine prazne, konkurzi na dnevnem redu, ker so v cenah uračunani tudi stroški za drage, predrage trgovske lokale. Radovedni smo, če bodo obrtniki tudi letos na strani onih, ki zagovarjajo v stanovanjstvu popolno in najširšo svobodo.

Po nesreči. Mostarska rudniška katastrofa, ki je zahtevala osem delavskih življenj, je zgibala tudi rudarsko direkcijo v Sarajevu in posebna komisija preiskuje vzrok katastrofe in išče krivce. Konstatiramo pa: Da je končno pričela rudarska direkcija poslovati, je moralo poginiti strašne smrti, v deroci vodi osem nesrečnih rudarjev! En sam od teh ponesrečenih rudarjev je zapustil ženo in osem nepreskrbljenih otrok. Seveda je tudi ta komisija le pesek v oči, vse dotlej, dokler se ne uredi končnoveljavno za celo državo rudarska inšpeksijska služba. Toda taki rudarski inšpeksijski službi pa se upirajo rudarski podjetniki, zato tudi take temeljite in stalne inšpekcije še dolgo ne bo. Kdo ve, če ne bomo čez čas strme poslušali zgodbe o korupcijah tudi v tej smeri. Sumljiva nam je ta cela zadeva. Mnogokrat se človeku zdi, da so rudarske institucije bolj filijale rudarskih podjetnikov kakor pa organi države. — Rudarski proletarijat, zgani se! Ne daj, da bo tudi tvoje golo življenje objekt korupcije in spekulacije.

Konstatacija. Bernotova dosledna nedoslednost zaznamuje nov uspeh. Stalno se bori proti nerazrednim in žoltim, s kapitalisti v sorodstvu stoječim organizacijam. Polna usta krilatice ima o tej stori. Sedaj pa sodeluje v Trbovljah njegov Pencelj v akcijskem odboru s klerikaleci, demokrati in Orjunaši. In Bernot mu bo dal svoj papeški blagoslov. To stvar si pa bomo vsekakor dobro zapomnili za čas, kadar bo Bernot zopet v svojem elanu ter zopet nergal in tolkel po socialističnem delavskem pokretu. Kedaj bo že enkrat utonilo v močvirju vso to najrazličnejše in gnjilo in gnojno takozvano strankarsko frazerstvo in slepomišljenje.

Zelo potrebna navodila. Od ustanovitve osrednjega urada za zavarovanje delavcev in ukinitve prejšnjih bol-

niških blagajn pa do danes niso imeli ne delojemalci ne delodajalci nobenih pravil, iz katerih bi mogli dobiti vsa potrebna pojasnila glede dolžnosti in pravic, ki jih imajo napram uradu za zavarovanje delavcev. Zakon o zavarovanju delavcev je po svojem sestavu za lajke nerazumljiv in je tudi sicer nepregleden, ker ne vsebuje praktičnih primerov in nasvetov. Vsemu temu od pomore od Strokovne komisije za Slovenijo založena brošura »Praktična navodila ter važni predpisi za delojemalce in delodajalce glede izvajanja zakona o zavarovanju delavcev s prilogi uradnih tiskovin«, ki jo je spisal Josip Bole, uradnik OUZD v Ljubljani. Kakor že naslov brošure pove, je v isti praktično razloženo vse, kar mora vedeti član okrožnega urada (zavarovalec) in njegov delodajalec. Med drugim je v brošuri tabelarično navedeno, koliko znašajo posamezne podpore po zakonu o zavarovanju delavcev in kako mora član postopati ob obolenju ali nezgodi in porodu, da pride najhitreje do svojih pravic. V knjižici se nahaja tudi tabelaričen pregled prispevkov, na podlagi katerega lahko vsak delojemalec ugotovi koliko mu sme delodajalec odtegniti na prispevkih za bolniško zavarovanje, Borzo dela in Delavsko zbornico, ter koliko mora delodajalec sam plačati. Ker je knjižica zelo praktična in neobhodno potrebna za vsakega delavca in delodajalca, jo povsem prav toplo priporočamo. Naroča se: **Strokovna komisija za Slovenijo** v Ljubljani, Še-lenburgova ulica 6/II. in stane Din 10.

Proces Govekar-Vidmar. Poročali smo zadnjič, da je Govekar vendar enkrat tožil in sicer Josipa Vidmarja, urednika »Kritike«. Razprava se je vršila včeraj in Vidmar je vztrajal pri svoji literarni sodbi o Govekarju, kakor jo je napisal tudi v kritiki. Razprava še ni končana, ker je Vidmar predlagal, da naj sodišče zasliši tudi odločilne slovenske pisatelje in pesnike ter literarne zgodovinarje in na podlagi teh izjav naj sodišče potem presoja Vidmarjevo sodbo o Govekarju. Sodišče je predlog sprejelo. To bo najzanimivejša in največja slovenska literarna pravda. O poteku bomo še poročali.

Ljubljanski velesojem. Baš v današnjem času je očitno, kako nam je velesojem potreben. Potreben, da se stagnacija omili in poveča konsum. Ne moremo si skoro več predstavljati Slovenije in Ljubljane brez velesoja, ko sta tako kupec kot industrijalec že navajena, da se ga udeležita. Ljubljanski velesojem se bo držal še desetletja, kot nekaj nujno potrebnega. Še vedno bo vsaj za 14 dni v letu vzdramil Ljubljano iz njenega spanja in jo pretvoril v živahno in vrveče velemesto polno tujcev.

Zelo težka je današnja kriza za naše gospodarstvo, težka pa je tudi za velesojem, ki je z njim v najožji zvezi. Zato morajo letos tudi industrijalci, obrtniki in trgovci, ki se prejšnja leta velesojem niso udeleževali, razstaviti svoje proizvode. Drugi pa, ki kot razstavljaleci ne pridejo v poštev, pa naj delajo za čim večji obisk. Mislimo tu zlasti na ljubljansko trgovstvo, kateremu prinaša velesojem velikih koristi. Naj ne pozabi nikdo letošnjega termina prireditve. Letošnji velesojem bo trajal od 26. junija do 5. julija.

Analfabetizem je v naši državi trdovratna bolezen, kot so krize trdovratna bolezen naših državnih funkcijonarjev. Po zadnjih statističnih podatkih ima Slovenija 5 odstotkov analfabetov, Hrvatska 70 odstotkov, Srbija pa celih 90 odstotkov. Človek bi obstrmel ob teh številkah in če se v misli v te številke, se ne bo čudil, da je mogoče posameznim strankam uganjati take politične malverzacije. Kajti 90 odstotna analfabetska množica je samo eksploatacijski material, ki prav dobro služi močnejšim strankam.

Sodišču v Šabacu se je javil kmet Sreten Marjanović in se obdolžil, da je pred 12 leti umoril ženo svojega gospodarja. Njegova povest je dolga in obenem tragična. V začetku leta 1914 je stopil v službo premožnega kmeta Dragoljuba Milosavljevića. Zena Milosavljevića ga je začela takoj zasledovati, on se pa branil in branil, končno

se je pa le vdal in začel z njo ljubavno razmerje. Ker se je pa bal, da bi o tem ne zvedel gospodar, je pobegnil v Bosno, ali kmalu za njim je pribežala tudi žena. Pregovarjala ga je, da naj umori moža, češ, potem nama je življenje o ljubezni neovirano. Sla je najzaj in za njo tudi kmalu Sreten. Nekoga dne je pa počakal na robu gozda, koder se je moral peljati Milosavljevič z ženo. Skočil je iz zasede in s puško ustrelil ženo gospodarja, svojo ljubljeno. Javil se je sicer sodišču, toda že je izbruhnila vojna in moral je v vojsko. Bil je vjet in se je vrnil šele te dni. In glejte čudo, vest ga je tirala tako daleč, da se je najprej javil sodišču in izpovedal svoj zločin.

Z denarjem je pobegnil mlad deček Stevo Plački. Poslal ga je lesni trgovec Ladislav Pepies iz Osijeka, naj dvigne v banki 13.000 Din. Deček je dvignil denar, ni se pa več vrnil. Najbrž je pobegnil proti Belgradu.

Požar v Vinici pri Črnomlju. V drvarnici g. Šterka je nenadoma začelo goreti. Gasilec se je posrečilo omejiti ogenj, da ni segel po sosednjih hišah. Domnevajo, da je ogenj kdo iz maščevanja podtaknil.

Muslimanke se tudi zavedajo svojih ženskih pravic. V Sarajevu so začele izdajati svoj prvi ženski list »Gjulistan«, ki bo izhajal mesečno in prinašal članke namenjene kulturni in socialni povzdigi muslimanske žene.

Z Vodnikovega trga. Gospa iz boljših krogov je zadela ob kmetice, ki je nesla na glavi košaro jaje. Košara je zdrknila na tla in jajca so se seveda pobila — 300 po številu. Toda gospa se nikakor ni menila za kakšno odškodnino; ko jo je ženica tirala k stražniku, jo je ponosita gospa še osuvala in še precej. No, pa policija bo tudi z njo obračunala, kakor zasluži in ji pritiče.

Poizkušeni samomor. V Zagrebu je našel stražnik v parku mlado ženo, ki si je ravno narezavala žile. Poklical je rešilno postajo in zdravnikom se je posrečilo ustaviti ji kri, tako da je izven nevarnosti. Pri zaslišavanju je povedala, da se imenuje Anka Knežević, soproga uradnika in da je hotela v smrt radi izgube otroka.

V opasen položaj je v Belgradu zašel nepoznan starček. Tramvajski voz ga je podrl in nevarnost je bila, da mu kolesje stre prsni koš. Izmed gledalcev, ki si niso znali pomagati je pa skočil mlad orožnik in s svojo življenjsko nevarnostjo rešil starčka.

Dvajsetletnica generalne stavke v Bosni in Hercegovini.

Delavske organizacije in slične institucije so v Sarajevu ustanovile odbor za proslavo 20 letnice generalne stavke v Bosni in Hercegovini. Generalna stavka iz leta 1906 je vsekakor največji dogodek za bosansko-hercegovski delavski pokret in tudi največji dogodek za delavski pokret cele Jugoslavije in je ogromnega političnega zgodovinskega pomena. Okupacijskemu vojaškemu režimu je dal precejšen udarec in pripomogel odpor vseh delovnih sil proti kapitalističnemu izrabljanju. Za delavski pokret je ta dogodek »nelegalno« izvojeval legalnost in pokret postavil na pozorišče, koder more in mora nastopati kot važen družabni faktor.

Namen te proslave je, da se osveži spomin na junaške dneve velike stavke. Načini borbe so se sicer od takrat v mnogočem izpremenili. To vedo pač najboljši oni, ki so prisostvovali stavki in so še danes v vrvežu delavskega gibanja. Ali dejstvo pa ostane, da so dela brez požrtvovalnosti, idealizma in žilave delavnosti ničeva, zlasti pa treba idealizma in požrtvovalnosti pri delavski borbi, ki je tako otežkočena.

Danes, ko delavsko gibanje tako izdatno napreduje in se odpira delavstvu boljša bodočnost, je potrebno, da se spominjamo na posrečeni in sijajni začetek borbe.

Odbor pozivlja vse delavske organizacije in delavske institucije iz cele Jugoslavije, da pošljejo na proslavo svoje zastopnike. Predvsem je pa dolžnost bosansko-hercegovskih organizacij, da pošljejo na proslavo čim večje število udeležencev. Prav tako bi bilo prav, da se udeležijo proslave vsi pripadniki delavskega gibanja, četudi ne bi bili izvoljeni kot delegati. Podroben program proslave bo še objavljen. Vsekakor bo pa svečana akademija, celokupen odhod iz akademije na grobove Miće Sokolovića in ostalih žrtev generalne stavke, koncert in zvečer splešna zabava.

Poleg tega bo v dnevi proslave 21., 22. in 23. več plenarnih sej, skupščin in konferenc.

Odboru za proslavo se je posrečilo, da je dobil polovičen popust na železnice. Zato je pa treba, da si vsak udeležnik oskrbi legitimacijo kakršnekoli

delavske organizacije, koder naj bo navedeno, da potuje na proslavo. Za proslavo kupi celo karto, povratek je pa brezplačen. Udeleženci se morajo pa seveda pravočasno javiti odboru za proslavo, da jim odbor preskrbi stanovanje in razne ngodnosti.

Svoje naslove naj pošljejo na »Radnički Dom«, Sarajevo. V nadi, da bo proslava v resnici manifestacija celokupnega delavstva, kliče: na svidenje 23. maja na proslavi 20-letnice v Sarajevu.

Odbor za proslavo.

Maribor.

Požarna bramba je imela svoje generalne vaje. Gasilska trobenta je meščane sicer razburila in vsi so bili uverjeni, da je v resnici v mestu ogenj. Avto brigada se je ustavila pred Scherbaumovim mlinom in jela »gasiti« visoko poslopje. Vaja je izborna uspela in opažati je, da so mariborski gasilci zelo izvežbani in bi znali v slučaju resnega požara izvrstno rešiti svojo vlogo.

V nedeljo so se odpejali slovenski rekruti v Srbijo, veselosti in žalosti je bilo precej, godba jih je spremljala in tako so se fantje poslovili. Bilo je precej mučnih prizorov, tudi pijanosti ni bilo malo; to je žalostno poglavje iz naše rekrutske mladine, ki se pač ne zaveda resnosti. Prav pa bi bilo, da na svoje sinove vplivajo tudi stariši, čeprav nam je povsem umljivo, da je težko i starišem i sinovom zapuščati svoj okraj in jadrati na jug. Vsekakor bi stariši lahko potresli tiste poslance, ki so večno obetali, da slovenski fantje ne bodo več služili v tujih pokrajinah.

Zagorje ob Savi.

V nedeljo 18. aprila 1926 je sklicala strokovna organizacija rudarjev v Zagorju ob Savi rudarski shod pred restavracijo, in povabila Delavsko zbornico, da pojasni one zadeve, ki so tvorile povod samovoljnim nesramnim napadom s strani agentov meščanskih strank na shodu dne 15. t. m. v Trbovljah. Sodrugi Čobal je poročal o dosejdanjem delu Delavske zbornice in dokazal, kako lažejo gospodje, ki so se zašancali za takozvanim akcijskim odborom v Trbovljah, da razbijejo delavsko slovo v korist Trb. družbe. Za njim je govoril še sodr. Kopač, ki je opisal naloge, ki jih vrši Del. zbornica kot splošna delavska institucija ter dokazal, da je Delavska zbornica ves čas svojega obstoja storila vse, kar je bilo v njeni moči, da rudarjem poma-

ga. našli pa so se tudi v Zagorju ljudje, ki bi radi, menda iz same ljubezni do delavstva, stopali po stopinjah pokretnikov tega preslavnega in politično tako harmoničnega akcijskega odbora. Na shodu je govoril tudi steklar Weinberger, ki je še pred kratkim ob priliki napada na Štuklja primerno iztaknil. Tudi on je trdil stvari, ki bi jejo resnici v obraz. Najprej se je obregnil ob Stokovno komisijo, nato pa trdil, da je Delavska zbornica dala klerikalcem Din 85.000.—, demokratom Din 54.000.— in druge take lapidarne laži. Rudarji so seveda takoj po nastopu Weinbergerja zapustili zborovanje, ker so pač že vedeli kaj in kako bo govoril.

Weinberger je skušal vtihotapiti po nalogu iz Ljubljane neko resolucijo, za katero je pa bilo le nekaj mladih, neizkušenih rudarjev. Škoda, da so zavedni in zreli rudarji zapustili predčasno shod, ker bi v tem slučaju tudi Weinberger moral drugače govoriti.

Senovo pri Rajhenburgu.

V 15. številki »Kmetstvo delavskega lista« pripoveduje dopisnik, da je obratovodja Laznik krivično postopal, da je ščitil sina premožnega kmeta, ki ima dobre šunke itd. ter da ga je vzel v delavnico, češ, se bo že privadil; delavci, ki nimajo družega kakor goli dve roki, pa meče na cesto.

V resnici je pa stvar sledeča: Že pri prvi redukciji so delavski zaupniki intervenirali pri gospodu obratovodju. Redukcija se je izvršila, toda vendar z obzirnostjo in uvaževanjem potrebnejših. Izmed vseh 50 odpuščenih delavcev ni bilo niti enega, ki ne bi bil sin posestnika ali pa da ne bi bil mali posestnik. Prepričali smo se tudi, da v delavnici ni nobenega očeta. Sploh pa so delavski zaupniki odklonili vsako intervencijo pri nadaljnjih redukcijah, ker so jih potem pretepali in jim grozili odpuščenji delavci sami.

Dopisnika »Kmetstvo delavskega lista« pozivamo, da celo zlagano stvar prekliče, da ne bo s tem žalil, jemal čast in ugled staremu, poštenemu človeku. Če pa tega ne prekliče, potem ga smatramo, da je ta človek lažnjivec, kukavica, ki se skriva za urednikovim hrbtom. Gospodom okoli »Kmetstvo delavskega lista« pa svetujemo, naj bodo malo bolj previdni, da ne bodo imeli zopet nepravilike, kakor v slučaju Zupančič.

Delavci iz Senovega.

SPOŠNO KONZUMNO DRUŠTVO „POSAVJE“

V ZAGORJU OB SAVI.

Ima svoje prodajalne v Zagorju, Loka pri Zagorju in Velenje. Blago prodaja vse vrste specerijskega in manufakture po najnižjih dnevnik cenah. — — — Član lahko postane vsak.

Pristopnina Din 2.50 — — — Delež Din 50.—

RAVNATELJSTVO.

Berite!

Charles Dickens: Božična pesem v prozi.
Lovro Kuhar: Povesti.
Abditus: Predhodniki današnjega socializma in komunizma.
M. Beer: Karl Marks, monografija.
Zadružni koledar za leto 1926.
„Pod Lipo“, družinski mesečnik.

Naroča se.

Zadružna založba v Ljubljani, Aleksandrova cesta 5.

Zadružni trgovski dom

„PRODUKCIJE“

na Tržaški cesti v Ljubljani

Oglejte si zaloge manufaktrnega blaga, konfekcije, izdelkov zadruge „Delta“, klobukov, porcelana, email-posode, čevljev, specerijske predmete, pohištvo, pletene izdelke itd.

195

Cene zmerne! — Nikdo ni prisiljen kupiti!

Konzumno društvo za Slovenijo

registrovana zadruga z omejj. zav. v Ljubljani

sprejema

hranilne vloge

in jih obrestuje po zelo ugodni obrestni meri.

Pojasnila daje ravnateljstvo, Ljubljana VII, Zadružni Dom.